

X 9296

A MONDAT: KALAND

Hetven tanulmány

BÉKÉSI IMRE

70.

születésnapjára

JGYF Kiadó, Szeged
2006

Felelős szerkesztő

VASS LÁSZLÓ

Szerkesztők

GALGÓCZI LÁSZLÓ

VASS LÁSZLÓ

Borító

TANDI LAJOS

Technikai szerkesztő

VASS LÁSZLÓ

Fotó

NAGY ÁDÁM

Nyomdai előkészítés

SZEK JGYF Kiadó

A kötet kiadásának támogatói

SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar

SZTE JGYTF Kar Magyar Nyelvi Tanszék

SZEK Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó

© A szerkesztők, 2006.

ISBN 963 7356 26 6

X 9296

Tartalom

Tabula gratulatoria	5
PANEK SÁNDOR: A mondat: kaland	7
ROZGONYINÉ MOLNÁR EMMA: Egy magyar nyelvész négy évtizede	9
Szerkesztői előszó	15
Tartalom	17
ANDOR JÓZSEF: Textual Properties of a Schizophrenic Discourse: A Case Study (Egy skizofrén diskurzus szövegének sajátságai: esettanulmány).....	21
BÁCSI JÁNOS: Szövegértés vagy információfeldolgozás.....	25
BALÁZS GÉZA: A magyarok borús lelkületéről.....	30
BAŃCZEROWSKI JANUSZ: Néhány gondolat a meggyőzés jelenségéről	35
BÁNRETI ZOLTÁN: A mellérendelő kötőszók jelentéséről.....	38
BÁRTH JÁNOS: A <i>megye</i> szó határpont, határvonal, kerítés jelentéséről.....	48
BENCZE LÓRÁNT: Töprengés a keresztény felsőoktatásról. Feladatok és lehetőségek, keresztény veret és koinónia a 21. század elején.....	52
BENKES ZSUZSA: Kreatív gyakorlatok szerepe a szövegértésben	60
BERTA ÁRPÁD: Egy kun eredetű magyar tájszó: <i>cötkény</i> 'kutyatej'	65
BODA ISTVÁN KÁROLY – PORKOLÁB JUDIT: A koreferenciális elemzés logikai alapjairól.....	72
BOLLA KÁLMÁN: A szupraszegmentális hangszerkezet mint mondatfonetikai kategória.....	79
CZEROVSZKI MARIANN: Hérodotosz a narratív igazság nyomában (Elbeszélő szövegek narratív pszichológiai megközelítése).....	83
CSÜRY ISTVÁN: Az interpretáció megközelítései.....	89
DEME LÁSZLÓ: Születésnapra – a <i>születésnap</i> -ról (A hetvenéves Békési Imrének)	97
DOBI EDIT: Gondolatok a szórendről.....	101
B. FEJES KATALIN: Azonos szintű mellékmondatok közömbös viszonya	107
FORGÁCS ERZSÉBET: A magyar „összead” – a német „addiert”, „summiert”, „rechnet zusammen”, „traut” és „vermählt”. Megjegyzések a fordítási kompetencia kialakításához.....	112
FORGÁCS TAMÁS: A <i>kacsával</i> kapcsolatos szólások a magyarban és más nyelvekben.....	119
FÖLDES CSABA: Szinkretizmus és hibridizáció: kommunikáció többnyelvűségi körülmények között.....	124
GALGÓCZI LÁSZLÓ: „Bizonyos csel-csap es mintegy trágár beszédek...”	132
HAJDÚ MIHÁLY: Nyelvészszimbólumok	138
HOFFMANN ISTVÁN: Szöveg és szórvány kapcsolata a Tihanyi apátság alapítólevelében.....	142

Cs. JÓNÁS ERZSÉBET: Detrakciós alakzat a dialógusban – az igekötő mint elliptikus válasz.....	148
JUHÁSZ ANTAL: A szőlővel beültetett homok megnevezése a Duna-Tisza közén.....	155
JUHÁSZ DEZSŐ: Adalékok a történeti nyelvföldrajzhoz.....	164
JUHÁSZ VALÉRIA: Tartalomelemzés és interdiszciplináris alkalmazott nyelvészet.....	173
KABÁN ANNAMÁRIA: Az ellentét és az ok-okozatiság konstrukcionális összefüggéseihez.....	178
KENESEI ISTVÁN: A hatodik mondatrésztől.....	181
KERTÉSZ ANDRÁS – RÁKOSI CSILLA: Ciklikus és prizmatikus érvelés Lakoff és Johnson fogalmi metaforaelméletében.....	186
KESZLER BORBÁLA: A régi magyar orvosi nyelv forrásai és szótípusai.....	192
KISS JENŐ: Népnyelvi ismeretek egy felmérés tükrében.....	201
KLAUDY KINGA: Szövegszintű műveletek a fordításban.....	204
KOCSÁNY PIROSKA: Metaftonímia?.....	211
KOLTAY TIBOR: Információs írástudás szövegtani keretben.....	216
KOMLÓSI LÁSZLÓ IMRE: Az <i>Új Retorika</i> érvelés-típusai és a beszédművek logikai-konstrukciós természete.....	221
KOVÁCS ESZTER: Észrevételek József Attila: Tiszta szívvel című költeményéhez az „osztatlan filológia” kutatói világának aspektusából.....	229
KRÉKITS JÓZSEF: Performatívumok a magyar nyelvben.....	234
KRISTÓNÉ FÁBIÁN ILONA: Egy adatközlő regionális nyelvhasználatának szintje.....	239
LÁNCZ IRÉN: Egy intézményes párbeszédműfaj sajátosságai.....	244
LENGYEL ZSOLT: Asszociációs vizsgálatok: módszertani megjegyzések.....	250
LIZANEC PÉTER: Lexikai és szemantikai aspektus a kárpátaljai magyar nyelvjárások osztályozásában.....	255
LŐRINCZY HUBA: A nimfa és a követné. Adalékok két Márai-regény önéletrajzi háttéréhez.....	259
MÁTÉ ZSUZSANNA: „ <i>Mondottam, ember: küzdj és bízva bízzál!</i> ” – Madách Imre <i>Az ember tragédiájának</i> kategorikus imperatívusza.....	265
MÓZES HUBA: Kötött hangritmusféleségek a magyar költészetben.....	272
NAGY LÁSZLÓ: A többsejji időtartamot váltakoztató tövek megközelítéséhez.....	277
NAGY L. JÁNOS: Az alakzatok logikai megközelítéséhez.....	281
NYIRKOS ISTVÁN: A hangsúlyviszonyok és a becéző keresztnevek.....	288
PAJZS JÚLIA: Szinonimák korpuszalapú vizsgálata. <i>Ordít, üvölt</i>	291
PÁL JÓZSEF: Iker-Venus. Egy neoplatonikus gondolat a XV. századi Firenzében.....	294
PÉNTEK JÁNOS: Néhány (utólagos) észrevétel a nyelvek érintkezéséről.....	301
PETE ISTVÁN: Időhatározószók a határozószók és az időviszonyok rendszerében.....	305
PÉTER LÁSZLÓ: Fogalmazási divat.....	316
PETŐFI S. JÁNOS: A szövegkompozíció jelentéstani szerkezete mint tényállás-tömbösítés (Példaszöveg Örkény István <i>Gondolatok a pincében</i> című egypercese).....	318
PUSZTAI FERENC: A népetimológia határai és indítékai.....	324
V. RAISZ RÓZSA: Halmozástípusok Márai-szövegekben.....	328
ROMSICS NÓRA: „Sprach-wissen ist nicht Sprach-können” Nyelvi ösztön az idegen nyelv használatakor.....	335

SÜTŐ ERIKA: A nemekkel kapcsolatos sztereotípiák a <i>Hét Nap</i> című hetilapban.....	339
SZABÓ JÓZSEF: A jelentéssűrítő összetételek típusai nyelvjárásainkban	345
SZABÓ ZOLTÁN: Megjegyzések a szövegstílusról.....	349
SZATHMÁRI ISTVÁN: Bálint Sándor és a Szegedi szótár	352
SZÉKELY GÁBOR: A fokozás és a mérséklés mechanizmusa	355
SZENDE TAMÁS – SZÉPE JUDIT: Szófelidőzés elakadásokban	360
SZÉPE GYÖRGY: Alkalmazott nyelvészet az anyanyelvi nevelésben	364
SZIKSZAINÉ NAGY IRMA: A kérdésalakzat-típusok szövegkörnyezeti meghatározottsága.....	370
SZÜCS TIBOR: Ki viszi át a verset a túlsó nyelvre?	375
TOLCSVAI NAGY GÁBOR: Bevezető egy kognitív szövegtípológiához	382
H. TÓTH IMRE: A magyar nyelv szláv jövevényszavainak kérdéséhez.....	390
VASS LÁSZLÓ: Képek és díszletek a <i>Tragédiából</i>	395
VITÁNYI BORBÁLA: Köszöntés és köszönet az irodalmi névadás ürügyén.....	401
WACHA IMRE: Szép szóval igazat.....	406
ZSOLNAI JÓZSEF: A 350 éve magyarul megszólaló tudomány.....	411
Békési Imre írásainak válogatott bibliográfiája Nyelvészet 1964 – 2005 (NAGY LÁSZLÓ)	415